

Bankacılık Sektöründe Bireysel Krediler ve Ekonomik Büyüme: İller Bazında Bir Araştırma

Individual Credits and Economic Growth in the Banking Sector: A Provincial Study

Hilal OK ERGÜN¹

Öz

Amaç: Bu çalışmanın amacı, 2009-2023 yılları arasında Türkiye’de bankacılık sektörünün sunduğu bireysel kredilerin ekonomik büyümeye katkısının iller düzeyinde incelenmesidir.

Tasarım/Yöntem: Türkiye’nin 81 ilinin tamamının dâhil edildiği çalışmada temel bileşenler analizi ve panel veri analizinden faydalanılmıştır. Bireysel krediler kapsamında konut, taşıt, kredili mevduat, diğer tüketici kredileri ve kredi kartı alacaklarına ilişkin veriler, temel bileşenler analizine tabi tutularak bireysel bankacılık kredi endeksi geliştirilmiştir. İller bazında kişi başına ve toplam gayrisafi yurtiçi hasılanın bağımlı değişken, bireysel bankacılık kredi endeksinin bağımsız değişken olduğu iki farklı panel veri modeli geliştirilmiştir. Ayrıca modellerde, kişi başına düşen nakdi krediler de kontrol değişkeni olarak ele alınmıştır.

Bulgular: Birinci modelin tahmini sonucunda, bireysel bankacılık kredi endeksinin gayrisafi yurtiçi hâsılayı istatistiksel olarak %5 anlamlılık düzeyinde pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. İkinci modelde de bireysel bankacılık kredi endeksinin kişi başına düşen gayrisafi yurtiçi hâsılayı istatistiksel olarak %10 anlamlılık düzeyinde olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Ayrıca modellerin açıklayıcılık düzeyi ise sırasıyla %86.7 ve %93.9’dur. Dolayısıyla genel itibarıyla, bireysel kredilerin il bazındaki ekonomik büyümeye olumlu katkı sağladığı sonucuna varılmıştır. Bu bulgu bireysel kredilerin bölgesel kalkınmadaki rolüne işaret etmekte ve özellikle bireysel kredi hizmetlerinde çeşitlilik, krediye erişimde kolaylık ve teşviklerin artırılmasının önemini ortaya koymaktadır.

Sınırlılıklar: Çalışma, 2009-2023 dönemi ile sınırlandırılmış ve Türkiye’nin 81 ilin tamamını kapsamaktadır.

Özgünlük/Değer: Çalışmada, konut, taşıt, kredili mevduat, diğer tüketici kredileri ve kredi kartı alacakları olmak üzere tüm bireysel krediler ele alınarak bireysel bankacılık kredi endeksi oluşturulmuş ve analize dâhil edilmiştir. Dolayısıyla çalışmanın iller düzeyinde sunulan tüm bireysel kredileri endeks verisi olarak ele alması, çalışmada incelenen dönem ve iller düzeyindeki ekonomik büyümeyi tüm bireysel kredi türleri açısından incelemesi dolayısıyla literatüre katkı sunması beklenmektedir. Bu hususlar çalışmanın özgün tarafını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kredi, Panel Veri Analizi, Ekonomik Büyüme, Türkiye

Abstract

Purpose: This study examines the contribution of individual loans offered by the banking sector to economic growth in Turkey at the provincial level between 2009 and 2023.

Design/Methodology: The study, which included all 81 provinces in Turkey, used principal component analysis and panel data analysis. Data on individual loans for housing, vehicles, overdrafts, other consumer loans, and credit card receivables were analyzed with principal component analysis to develop a personal banking credit index. Two different panel data models were developed, with provincial per capita and total gross domestic product as dependent variables and the personal banking credit index as the independent variable. Additionally, cash loans per capita were included as a control variable in the models.

Findings: The first model's estimation found that the retail banking credit index positively affects gross domestic product at a statistically significant level of 5%. The second model also found that the retail banking credit index positively affects per capita gross domestic product at a statistically significant level of 10%. Furthermore, the explanatory power of the models is 86.7% and 93.9%, respectively. Therefore, it is concluded that, overall, retail loans contribute positively to economic growth in the province. The findings obtained from estimating the models generally indicate that individual loans have a positive effect on provincial economic growth. This finding points to the role of individual loans in regional development and shows the importance of increasing diversity, ease of access to credit, and incentives in individual loans.

Limitations: The study covers only the period 2009-2023 and all 81 provinces of Turkey.

Originality/Value: The study examined all individual loans, including housing, vehicle, overdrafts, other consumer loans, and credit card receivables, and created a personal banking credit index. Therefore, the study is expected to contribute to the literature by considering all individual loans submitted at the provincial level as index data and by examining economic growth across all individual loan types in the periods and provinces under study. These aspects highlight the study's originality.

Keywords: Credit, Panel Data Analysis, Economic Growth, Türkiye

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Trabzon Üniversitesi, Beşikdüzü Meslek Yüksekokulu, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik, hilalok@trabzon.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1454-3677

1. GİRİŞ

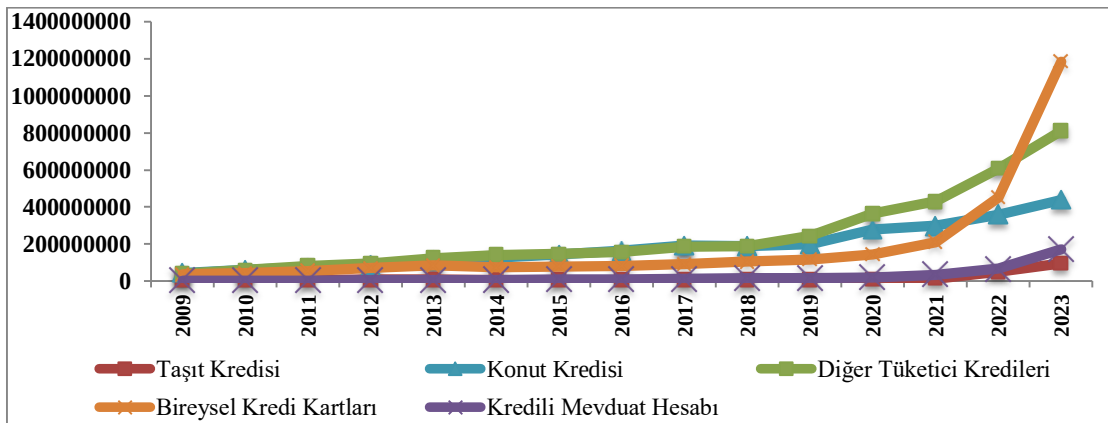
Bankacılık sektörü, ülkelerin büyüme hedeflerinin gerçekleşmesinde önemli bir role sahiptir. Finansman elde etme ve kullanma konusunda aracılık görevi üstlenen bankacılık sektörü işletmeler ve hane halkına yatırım yapma ve yatırımlarını değerlendirme konusunda hizmet sunmaktadır. Bununla birlikte, bankaların en önemli işlevlerinden biri olan kredilerin, ekonomik amaçlara ulaşmadaki rolü tartışılan konular arasında yer almaktadır. Dolayısıyla bankacılık sektörünün sunduğu krediler ile ekonomik büyüme ilişkisi araştırmacıların ilgisini çeken bir konu haline gelmiştir.

Bankaların fon fazlası olan kişi ve kurumlardan elde ettiği mevduatları fon talep eden birimlere sunmak üzere krediye dönüştürmesi gerekmektedir. Yatırımların finansmanına aracılık eden bankaların likitide sağlamak, asimetrik bilgi sorununu ortadan kaldırmak, para politikasının ve ödeme sistemlerinin etkinliğini artırmak ve ihracatın teşvik edilmesi gibi işlevleri bulunmaktadır (Şahin ve Durmuş, 2019). Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun Aralık 2024 yılı itibariyle Türk Bankacılık Sektörü Temel Göstergeleri Raporu'na göre toplam krediler 2023 yılı sonuna göre %37.5 artmış ve 16.052 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bu tutarın 10.145 milyar TL'sini Türk Lirası oluştururken, 5.907 milyar TL'sini yabancı paralı krediler oluşturmaktadır. Mevduatlar ise %27.03 oranında artış göstermiş ve 18.903 milyar TL olmuştur.

Bankacılık sektörünün sunmuş olduğu krediler ihtiyaçlar doğrultusunda ve amaca yönelik olarak kaynak aktarımının verimliliği açısından çeşitlendirilmiştir. Birçok iş koluna yönelik farklı sektörlerde verilen krediler yanında bireysel düzeydeki krediler de bireylerin amaç ve hedeflerine yönelik olarak sunulmaktadır. 2024 yılı Aralık ayına ilişkin Türk Bankacılık Sektörü Temel Göstergeleri Raporu'na göre toplam krediler içerisinde kredi kartları da olmak üzere tüketici kredilerinin oranı %24 olmuş ve 3.877 milyar TL'ye ulaşmıştır. Tüketici kredilerinin %37'sini ihtiyaç, %13'ünü konut kredileri oluşturmaktadır. Buna göre, ihtiyaç kredileri 1.435 milyar TL'ye, konut kredileri 512 milyar TL'ye, taşıt kredileri 75 milyar TL'ye ulaşmıştır. Raporda, kredilerin toplamının %45'inin Marmara, %19'unun İç Anadolu ve %11'nin Ege Bölgesi'nden olduğu coğrafik veriler de yer almaktadır.

Türkiye'de bankacılık sektörünün 2009-2023 yılları arasında sunmuş olduğu bireysel kredilerden taşıt, konut, kredi kartları, kredili mevduat hesabı ve diğer tüketici kredilerine ilişkin veriler Grafik 1'de görselleştirilmiştir. Buna göre ilgili yıllarda bankacılık sektörü tarafından sunulan tüm kredi türlerinde genel olarak bir artış trendinin olduğu söylenebilir. 2022 ve 2023 yıllarındaki artış hızının diğer yıllara göre yüksek olduğunu ifade etmek mümkündür. Özellikle bireysel kredi kartlarına ilişkin kredilerde ise artışın diğer kredi türlerine göre yüksek olduğu da ifade edilebilir.

Grafik 1: 2009-2023 Yılları Arasında Bireysel Kredi Türlerine Ait Veriler

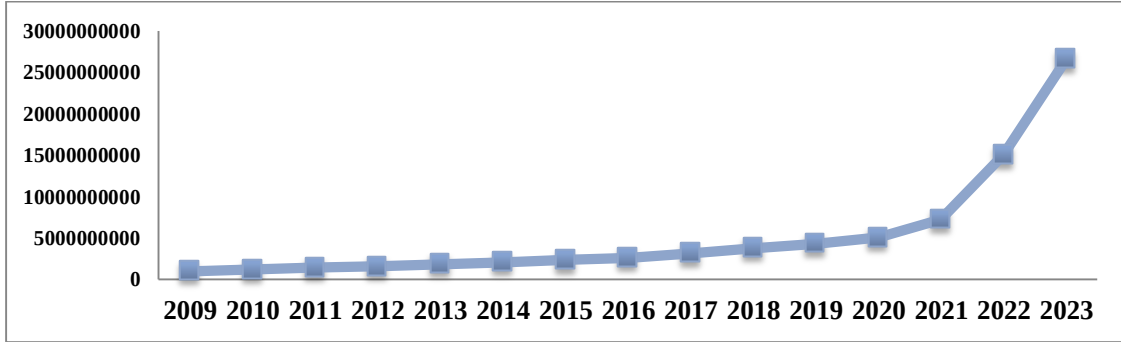

Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bir ülkede üretilen mal ve hizmet miktarındaki artış olarak tanımlanan ekonomik büyüme konusu kalkınma, refah ve gelişme açısından ülkelerin önceliği arasında yer almaktadır (Bülbül ve Durgun Kaygısız, 2024). Mal ve hizmet üretiminin artışı, istihdam olanaklarının artışı, gelirin yükselmesini ve dolayısıyla yaşam koşullarının iyileşmesine olanak sağlar. Dolayısıyla ekonomik

büyüme, öncelikli bir hedef olarak karşımıza çıkmaktadır. Ekonomik büyümenin göstergesi olarak kabul edilen gayrisafi yurtiçi hâsıla verileri de Grafik 2’de sunulmaktadır. Grafik 2’de Türkiye’de 2009-2023 yılları arasındaki gayrisafi yurtiçi hâsıla verileri görselleştirilmiştir. Buna göre, gayrisafi yurtiçi hâsıla verileri incelendiğinde, genel bir artış trendi ile birlikte, özellikle 2020 yılından itibaren artış hızının arttığı görülmektedir.

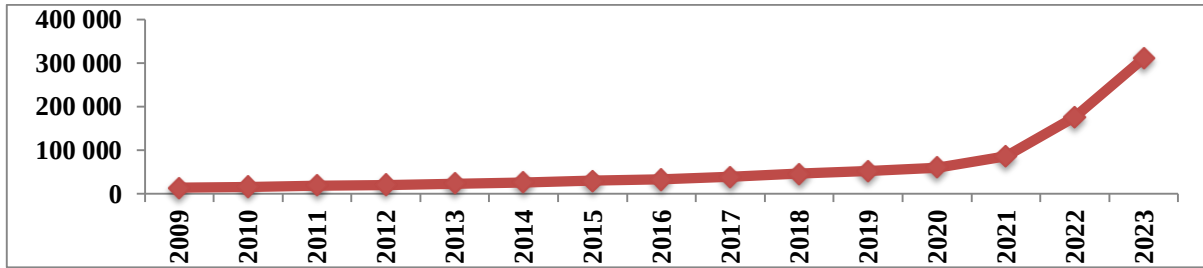
Grafik 2: 2009-2023 Yılları Arasında Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla (Gelir Yöntemiyle)

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Kişi başına gayrisafi yurtiçi hâsıla tutarı ekonomik büyüme göstergelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Türkiye’de 2009-2023 yılları arasındaki kişi başına düşen gayrisafi yurtiçi hâsıla verileri Grafik 3’te görselleştirilmiştir. Grafik 3’te yer alan kişi başına gayrisafi yurtiçi hâsıla verileri incelendiğinde, genel bir artış trendi ile birlikte, özellikle 2020 yılından itibaren artış hızının arttığını ifade etmek mümkündür.

Grafik 3: 2009-2023 Yılları Arasında Kişi Başına Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verileri kullanılarak yazar tarafından oluşturulmuştur.

Türkiye kapsamında ekonomik büyüme göstergesi olarak ele alınan veriler doğrultusunda genel itibarıyla 2020 yılından itibaren büyüme artış hızının yükseldiğini ifade etmek mümkündür. Buna bağlı olarak çalışmada, kredilerin ekonomik büyümeye etkisini iller düzeyinde ayrıntılı bir şekilde ele almak üzere, il bazında kişi başına gayrisafi yurtiçi hâsıla ve gayrisafi yurtiçi hâsıla verileri ile kredi tutarları incelenmiştir.

Türkiye’de yaşam koşullarının illere göre değişkenlik göstermesi, bireylerin finansman ihtiyacında da farklılıklar ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla, iller düzeyinde bankalardan talep edilen kredi miktarında da çeşitliliğe sebebiyet vermektedir. Bireylerin krediye erişiminin kolaylaşması gelir düzeylerinde ve böylelikle refah seviyesinde yükseliş sağlayarak yaşam koşullarının iyileştirilmesine imkân tanımaktadır. Bu bağlamda il düzeyinde kredilerin doğru ve verimli kanallar ile ihtiyaçlara yönelik olarak sunulması, ekonomik bir genişlemeye katkı sunabilir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında çalışmada, Türkiye’de bankacılık sektörü tarafından sunulan bireysel kredilerin ekonomik büyümeye katkısı iller düzeyinde araştırılmıştır. Bu bağlamda çalışma giriş bölümü ile birlikte dört bölüm olarak düzenlenmiştir. Giriş bölümü sonrasındaki ikinci başlıkta konuya ilişkin literatürde yapılan çalışmalar özetlenmiştir. Üçüncü bölümde çalışmanın metodolojisi yer almaktadır. Bu bölümde çalışmanın amacı, kapsamı, sınırlılıkları, analiz ve modellerine değinilerek, analizden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Dördüncü bölümde ise sonuç ve önerilere yer verilerek çalışma tamamlanmıştır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

Çalışmanın bu bölümünde ulusal ve uluslararası literatürde krediler ve ekonomik büyüme ilişkisini inceleyen çalışmaların önemli bir kısmı yer almaktadır.

Uluslararası literatürde yer alan çalışmalarda farklı bulgular elde edildiği tespit edilmiştir. Buna göre örneğin Hung ve Cothren' e göre (2002) kredi piyasalarının gelişiminin ekonomik büyümeye etkisi ülkelere göre farklılık göstermektedir. Romanya ekonomisi için yaptığı çalışmada Banu (2013), hane halkına kullandırılan kredilerin, kamu sektörüne kullandırılan kredilere göre ekonomik büyümeye daha fazla katkı sağladığı bulgusunu elde etmiştir. Hasanov ve Huseynov (2013) ise Azerbaycan'da hem uzun hem de kısa vadede banka kredilerinin petrol dışı ticari sektörlerin üretimini olumlu yönde etkilediğini ve finansal büyümenin petrol dışı ticari sektörlerin büyümesinde önemli bir unsur olduğunu saptamışlardır. Sassi ve Gasmi'e göre (2014) Avrupa Birliği ülkelerinde kurumsal krediler ekonomik büyümeyi olumlu yönde, hane halkı kredileri ise olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Romanya için yapılan bir diğer çalışmada Duican ve Popa (2015), kredilerin ekonomik büyümeye olumlu etkisini panel veri analizi ile ortaya koymuşlardır. 1989-2012 yılları arasında BRICS ülkelerinde özel sektör kredilerinin ekonomik büyümeye etkisini ampirik olarak ele alan Samargandi ve Kutun (2016) özel sektör kredilerinin ekonomik büyüme için önemli bir unsur olduğunu ancak ülkeler açısından farklı özellikler gösterdiğini tespit etmişlerdir. Kamerun ekonomisi için 1969–2013 yılları açısından yaptıkları çalışmada Belinga vd.(2016), özel sektör kredileri ile ekonomik büyüme arasında uzun vadeli bir ilişki olduğunu ve genel itibariyle bankacılık sektörünün ekonomik büyümeyi pozitif bir biçimde etkilediğini tespit etmişlerdir. Meksika ekonomisi için yaptığı çalışmada Ramírez Guerra (2017), banka kredilerinin ekonomik büyümeye doğrudan etkisi olmadığını tespit etmiş ve ekonomik büyümenin banka kredilerinin artışıyla olumlu etkilediği sonucuna varmıştır. Meksika ekonomisi için yapılan bir diğer çalışma Skott ve Gómez-Ramírez (2018) tarafından yapılmıştır. 1998-2016 döneminde kredi kısıtlamalarının ekonomik büyümeye etkisini inceleyen yazarlar, kredi kısıtlamalarının azaltılmasının ekonomik büyümeyi teşvik edebileceğini tespit etmişlerdir. 66 ülkenin 2000-2013 dönemini inceleyen Ketteni ve Kottaridi (2019) yaptıkları ampirik çalışma sonucunda, kredi piyasasının serbestleşmesinin ekonomik büyümeye katkısının ülkelere göre farklılık gösterdiğini ve bu etkinin doğrusal olmadığı sonucuna varmışlardır. Lay (2020), on yedi gelişmekte olan ülke kapsamında kısa dönemi incelediği çalışmada kredi büyümesinin ekonomik büyümeyi ters U şeklinde etkisini saptamışlardır. Buna göre yazar, kredi büyümesinin ekonomik büyümeye olumlu etkisinin bir seviyede kadar olduğu sonucuna varmıştır. Banka kredileri ile ekonomik büyüme arasındaki eşik değerleri inceleyen bir diğer çalışmada Ho ve Saadaoui (2022) tarafından yapılmıştır. ASEAN ülkeleri kapsamında yaptıkları çalışmada yazarlar, banka kredileri ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin doğrusal olmadığını ve eşik değerinin varlığını saptayarak eşik değerinden sonra bu etkinin ortadan kalktığını saptamışlardır.

Ulusal literatürde yer alan çalışmalar da incelenmiş ve elde bulguların benzerliği dikkat çekmiştir. Ceylan ve Durkaya (2010), 1998-2008 dönemi için Türkiye kapsamında yaptıkları Granger nedensellik testi sonucunda ekonomik büyüme ile kredi hacmi arasında tek yönlü nedensellik ilişkisinin varlığını saptamışlardır. Vurur ve Özen (2013) de, Türkiye'de 1998-2012 döneminde ekonomik büyüme ile banka kredi ve mevduatları arasında nedensellik ilişkisi olduğunu tespit etmişlerdir. Granger nedensellik testi ile KOBİ kredileri ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi inceleyen Tutar ve Ünlüleblebici (2014) yaptıkları çalışma sonucunda değişkenler arasında tek yönlü nedensellik ilişkisinin olduğu sonucuna varmışlardır. Göçer vd.(2015), yaptıkları ampirik çalışma sonucunda, bankacılık sektörünün sunmuş olduğu kredilerin istihdam ve ekonomik büyümeyi olumlu yönde etkilediğini tespit etmişlerdir. Koç (2015), yaptığı panel veri analizi sonucunda, sektörel krediler ile ekonomik büyüme arasında kısa dönemde ilişkinin olmadığını ancak uzun dönemli olumlu düzeyde ilişkinin varlığını saptamıştır. Demirci (2017) de çalışmasında, ekonomik büyüme ile mikro ve küçük işletme kredileri ile ekonomik büyüme arasında nedensellik ilişkisinin pozitif yönde olduğunu tespit etmiştir. Farklı kredi türlerinin ekonomik büyümeye etkisini ampirik olarak araştıran Yüksel ve Adalı (2017), KOBİ ve bireysel kredilerin ekonomik büyümeye etkisini saptamışlardır. Çonkar vd.(2018), mevduat bankaları tarafından sunulan krediler ile ekonomik büyüme arasında çift yönlü bir nedensellik ilişkisinin varlığını belirlerken; katılım bankaları tarafından sunulan krediler için ise herhangi bir nedensellik ilişkisi saptamamışlardır. 2002-2016 yılları arasında Türkiye'de

bankaların kredi hacmi ile ekonomik büyüme arasındaki uzun dönemli ilişkiyi inceleyen Karahan vd.(2018), yaptıkları ampirik analiz sonucunda ilgili değişkenler arasında nedensellik ilişkisinin varlığını saptamışlardır. Kılıç (2018) de çalışmasında, ekonomik büyüme ile kredi hacmi arasında uzun dönemli ve tek yönlü bir ilişkinin varlığını tespit etmiştir. 2006-2017 yılları arasında Türkiye için yapılan bir diğer ampirik çalışmada ise kredilerin ekonomik büyümeyi pozitif etkilediği ve değişkenler arasında orta ve uzun vadede nedensellik ilişkisinin varlığı saptanmıştır (Şahin ve Durmuş, 2019). Kısa ve uzun vadede kredilerin ekonomik büyümeye etkisini araştıran bir diğer çalışma Güney ve Turgut (2020) tarafından yapılmıştır. Yazarların çalışma sonucunda elde ettiği bulgular kısa vadede kredilerin ekonomik büyümeyi pozitif, uzun dönemde ise negatif etkilediğine ilişkindir. Elde edilen bu bulgu 2003-2017 dönemi için ve mevduat bankalarına ilişkindir. Kalkavan vd.(2020)’e göre de banka kredileri ile ekonomik büyüme arasında uzun dönemli ilişki vardır. Benzer biçimde Yetiz ve Ergin Ünal (2021) ise yaptıkları ampirik analiz sonucunda kredi artışının ekonomik büyümeye uzun ve kısa vadede etkisinin olduğunu tespit etmişlerdir. Akpınar ve Kara (2021) yaptıkları analiz sonucunda Türkiye’de 2002 ve 2018 yılları arasında ekonomik büyümenin bankacılık kredilerinden etkilendiğini saptamış ve uzun dönemli ilişkinin olduğunu tespit etmişlerdir. Kevser vd.(2022) yaptıkları regresyon analizi sonucunda krediler ile finansal tabana yayılma arasında olumlu ilişkilerin varlığını tespit etmişlerdir. Ayrıca özel sektör kredileri ile ekonomik büyüme arasında kısa ve uzun dönemli nedensellik ilişkisinin varlığı Coşkun ve Kandemir Kuloğlu (2022) tarafından tespit edilmiştir. Yılmaz ve Işık (2022)’da katılım bankaları tarafından sağlanan kredi türleri ile ekonomik büyüme arasında uzun dönemli nedensellik ilişkisinin varlığını ampirik testler kullanarak saptamışlardır. Çelik ve Kayacan (2023) yaptıkları çalışmada, bankaların kredi hacmi ve ekonomik büyüme arasında uzun dönemli ilişkinin varlığı saptamışlardır. Tüketici kredisi ivmesi değişkenini kullanarak tüketici kredileri ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi inceleyen Barlas ve Özkul (2023) çalışmasında, ilgili değişkenler arasında nedensellik ilişkisinin varlığını tespit etmiştir.

Ulusal ve uluslararası literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde, çalışma bulgularının ampirik düzeyde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ekonomik büyüme açısından gayrisafi yurtiçi hasılanın ve bankacılık sektörüne ilişkin farklı kredi türlerine ilişkin değişkenlerin kullanıldığı görülmüştür. Türkiye kapsamında yapılan çalışmalardan elde edilen bulgular, krediler ile ekonomik büyüme arasında ilişkinin varlığı ve kredilerin ekonomik büyümeye olumlu katkısının olduğuna ilişkindir. Uluslararası düzeyde yapılan çalışmalardan elde edilen bulguların ise ülkelere göre farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Bu çalışmada ise ekonomik büyüme ve kredi gelişimi iller bazında ele alınmış ve bankacılık sektörü tarafından iller bazında sunulan bireysel kredilerin illerin ekonomik büyümesine katkısı ele alınmıştır. Ayrıca konut, taşıt, kredili mevduat, diğer tüketici kredileri ve kredi kartı alacakları olmak üzere tüm bireysel düzeyde sunulan krediler incelenerek bireysel bankacılık kredi endeksi oluşturulmuş ve analize dâhil edilmiştir. Dolayısıyla çalışmanın iller düzeyinde sunulan tüm bireysel kredileri endeks verisi olarak ele alması, çalışmada incelenen dönem ve iller düzeyindeki ekonomik büyümeyi tüm bireysel kredi türleri için ele alması dolayısıyla literatüre katkı sunması beklenmektedir. Ayrıca bu hususlar çalışmanın özgün tarafını ortaya koymaktadır.

3. METODOLOJİ

3.1 Amaç, Kapsam Ve Sınırlılıklar

Bu çalışmanın amacı Türkiye’de bankacılık sektörü tarafından sunulan bireysel kredilerin ekonomik büyümeye etkisinin araştırılmasıdır. Türkiye’nin 81 ilini kapsayan çalışmada, 2009-2023 dönemi ele alınmıştır.

3.2 Verilere İlişkin Detaylar

Çalışmada kullanılan verilere ilişkin detaylar Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: Veriler

Değişken	Birim	Veri Kaynağı	Sembol
Taşıt Kredisi	Bin TL	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK)	TASIT
Konut Kredisi	Bin TL	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu(BDDK)	KONUT
Kredili Mevduat Hesabı	Bin TL	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu(BDDK)	KREDILI
Diğer Tüketiciler Kredileri	Bin TL	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu(BDDK)	DİGER
Bireysel Kredi Kartları	Bin TL	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu(BDDK)	BİREYSEL
Kişi Başı Nakdi Kredi	TL	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu(BDDK)	NAKDI
Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla	TL	Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)	BUYUME ₁
Kişi Başına Gayrisafi Yurtiçi Hâsıla	Bin TL	Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)	BUYUME ₂

Tablo 1’de yer alan çalışmada kullanılan değişkenlere ait veriler, Türkiye’nin 81 ili kapsamında müşterilerin yerleşik olduğu il bazında elde edilen yıllık verilerden oluşmaktadır. Çalışmada, bireysel bankacılığa ilişkin il bazında taşıt, konut, kredili mevduat, diğer tüketiciler kredileri ve kredi kartı alacakları verileri kullanılmıştır (BDDK, 08.02.2025). Bu veriler, Türkiye’de faaliyet gösteren tüm mevduat, katılım, kalkınma ve yatırım bankaları tarafından gerçek kişilere kullandırılan kredileri kapsamaktadır. Ayrıca 2014 döneminden itibaren Birleşik Fon Bankası A.ř. ve Adabank A.ř. verilerini içermemektedir. Ekonomik büyüme göstergesi olarak ise, il bazında kişi başına düşen gayrisafi yurtiçi hâsıla ve toplam gayrisafi yurtiçi hâsıla verileri kullanılmıştır (TÜİK, 08.02.2025).

3.3 Analiz ve Model

Çalışmada, 2009-2023 yılları arasında bankacılık sektörünün sunmuş olduğu bireysel kredilerin il bazında ekonomik büyümeye olan katkısının araştırılmasında temel bileşenler ve panel veri analizi kullanılmıştır.

Temel bileşenler analizinin amacı, farklı değişkenlerin birbirleriyle nasıl değiştiğini ve nasıl ilişkili olduklarını ortaya çıkarmaktır. Diğer bir ifadeyle, orijinal verilerin birkaç doğrusal kombinasyonu yoluyla gözlenen verilerin varyansını açıklamaktır. Temel bileşenler analizi ile ilişkili değişkenlerin bir kovaryans matrisi veya standartlaştırılmış hali olan korelasyon matrisi kullanılarak yeni bir ilişkisiz değişkenler kümesi ele edilir. Bu analiz yöntemi orijinal veri setindeki toplam varyasyonun mümkün olan en yüksek oranını koruyarak bir dizi bireysel göstergelyi özetleyebilir. Bu çok değişkenli analiz yöntemi bileşik veri kümesinin yapısı hakkındaki bilgi için önemlidir (OECD, 2008).

Çalışmanın analiz sürecinde ilk olarak, bireysel bankacılık kredilerine ilişkin veriler temel bileşenler analiz yöntemiyle endeks verisine dönüştürülerek, bireysel bankacılık kredi endeksi elde edilmiştir. Bu endeks kapsamında panel veri modelleri geliştirilmiş ve bu modeller tahmin edilmiştir. Bu bağlamda çalışma kapsamında geliştirilen modeller aşağıda sunulmaktadır:

$$BUYUME_{1it} = \alpha_{it} + \beta_1 BKE_{it} + \beta_2 + LNNAKDI_{it}u_{it} \quad (1)$$

$$BUYUME_{2it} = \alpha_{it} + \beta_1 BKE_{it} + \beta_2 + LNNAKDI_{it}u_{it} \quad (2)$$

Yukarıda yer alan modellerde $BUYUME_1$ ve $BUYUME_2$ sembolüyle gösterilen bağımlı değişkenler sırasıyla il bazında toplam gayrisafi yurtiçi hasılayı ve il bazında kişi başına gayrisafi yurtiçi hasılayı göstermektedir. Modellerde ortak bağımsız değişken olarak yer alan BKE sembolü ise bireysel bankacılık kredi endeksini göstermektedir. Kontrol değişkeni olarak modellerde yer alan $NAKDI$ değişkeni ise il bazında kişi başına düşen toplam nakdi kredileri ifade etmektedir. Ayrıca modellerdeki α , sabit parametreyi, β_1 ve β_2 eğim parametrelerini, u ise hata terimlerini göstermektedir. i sembolüyle gösterilen alt indis birimleri (illeri), t sembolüyle gösterilen alt indis ise zamanı (yılları) ifade etmektedir.

3.4 Bulgular

Çalışmanın analizinde, il bazındaki bireysel kredilere ilişkin değişkenler kullanılarak, tüm değişkenlerin temsilini sağlamak, mevcut değişken sayısını ve boyutunu azaltmak amacıyla bu değişkenlerin birleşiminden oluşan bireysel bankacılık kredi endeksi olarak yeni bir değişken geliştirilmiştir. Geliştirilen değişken bağlamında modeller tahmin edilmiştir.

Çalışmada yer alan değişkenlere ait tanıtıcı istatistikler Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2: Tanıtıcı İstatistikler

Değişken	Gözlem Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
BUYUME ₁	1215	1.97e+07	5.97e+07	624406.4	7.17e+08
LNBUYUME ₁	1215	15.868	1.113808	13.34456	20.39084
BUYUME ₂	1215	47875.41	63126.64	4273.439	516459.6
LNBUYUME ₂	1215	10.286	0.902756	8.360174	13.15475
TASIT	1215	201906.9	1116257	648	2.98e+07
KONUT	1215	2274954	8109791	3519	1.38e+08
KREDILI	1215	316879.4	1464761	1854	3.91e+07
DIGER	1215	3030929	9723898	31740	1.98e+08
KART	1215	2331180	1.13e+07	7605	3.06e+08
BKE	1215	1.23e-09	0.994	-0.427471	8.517955
NAKDI	1215	18816.21	25186.78	391.84	279767.8
LNNAKDI	1215	9.283	1.0494	5.970854	12.54172

Tablo 2’de çalışmada kullanılan değişkenlere ait istatistiksel ayrıntılar yer almaktadır. Buna göre değişkenlere ait gözlem sayısı incelendiğinde tüm değişkenlerin gözlem sayısının 1215 olduğu görülmektedir. Bu durum, çalışmada dengeli panel veri setinin kullanıldığına işaret etmektedir. Bununla birlikte, *BUYUME₁*, *BUYUME₂* ve *NAKDI* değişkenlerinin serileri geometrik seri özelliğinden dolayı doğal logaritması alınarak analize tabi tutulmuş ve *LNBUYUME₁*, *LNBUYUME₂* ve *LNNAKDI* sembolleri ile çalışmaya dâhil edilmiştir. *TASIT*, *KONUT*, *KREDILI*, *DIGER* ve *KART* değişkenleri ise analize tabi tutularak tek bir değişken olarak BKE değişkeni olarak çalışmada yer almaktadır.

Buna göre modellerin gösterimi aşağıdaki şekilde revize edilmiştir:

$$\text{LNBUYUME}_{1it} = \alpha_{it} + \beta_1 \text{BKE}_{it} + \beta_2 + \text{LNNAKDI}_{it} u_{it} \quad (1.1)$$

$$\text{LNBUYUME}_{2it} = \alpha_{it} + \beta_1 \text{BKE}_{it} + \beta_2 + \text{LNNAKDI}_{it} u_{it} \quad (2.1)$$

Panel veri analizi kapsamında modelin tahmin edilmesi sürecinde ilk olarak modelde birim (il) ve zaman (yıl) etkisinin olup olmadığı En Çok Olabilirlik (LR) testi ile sınanmış ve bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Olabilirlik Oranı Testi Sonuçları

Test numarası	Temel hipotez	Model (1.1)	Model (2.1)
1	$H_0: \sigma_\mu = \sigma_\lambda = 0$	chi2(2) = 5100.72*	chi2(2) = 3263.66*
2	$H_0 = \sigma_\mu = 0$	chibar2(01) = 4720.05 *	chibar2(01) = 573.78*
3	$H_0 = \sigma_\lambda = 0$	chibar2(01) = 134.50*	chibar2(01) = 984.50 *

Not: *,%1 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

Tablo 3’te çalışmada geliştirilen her iki model için birim ve/veya zaman etkisinin sınıandığı üç farklı test bulguları yer almaktadır. Buna göre (1) numaralı test sonuçları, modellerde birim veya zaman etkisinin en az birinin varlığına işaret etmektedir. Ardından yapılan (2) numaralı test bulguları, modellerde birim etkisinin varlığına, (3) numaralı test ise zaman etkisinin varlığına işaret etmektedir. Dolayısıyla her iki modelde de birim ve zaman etkisinin olduğu sonucuna varılmış ve modellerin birim ve zaman etkisinin olduğu iki yönlü panel veri modelleri olduğu sonucuna varılmıştır.

Tablo 4'te, modellerin panel veri analizi kapsamındaki varsayım testlerinin bulguları yer almaktadır.

Tablo 4: Varsayım Testleri Bulguları

Varsayım	Testin Adı	Model (1.1) Bulgular	Model (2.1) Bulgular
Çoklu Doğrusal Bağlantı	Ortalama Varyans Artış Faktörü	1.08	1.08
Heteroskedastisite	Modified Wald test	chi2 (81) =1643. 25*	chi2 (81)= 150. 49*
Otokorelasyon	Durbin-Watson	0.4760	0.4760
	Baltagi-Wu LBI	0.79134191	0.9628
Birimler arası Korelasyon	Breush-Pagan LM Test	chi2(3240)= 14740.362*	chi2(3240)=33583.749*
	Pesaran Testi	86.024*	180.408*
	Friedman Testi	400.900*	814.981*
	Frees Testi	$\alpha=0.05(0.2262)$	$\alpha = 0.05 (0.2262)$
		Kriter Değer: 15.650	Kriter Değer:38.951

Not1:* %1 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

Tablo 4'te panel veri analizi kapsamında çoklu doğrusal bağlantı, heteroskedastisite, otokorelasyon ve birimler arası korelasyon sınamalarına ilişkin elde edilen bulgular yer almaktadır. Bağımsız değişkenler arasındaki çoklu doğrusal bağlantı için ortalama varyans artış faktör değerleri incelenmiş ve ortak bağımsız değişkenler dolayısıyla aynı değerler tespit edilmiştir. Elde edilen ortalama varyans artış faktörü değerleri modellerde çoklu doğrusal bağlantı probleminin olmadığına işaret etmektedir.

Modellerdeki heteroskedastisite varsayımı, değiştirilmiş Wald testi ile sınanmıştır. Test sonucunda elde edilen olasılık değerleri bulguları, modellerde heteroskedastisitenin varlığına işaret etmiştir. Otokorelasyonun varsayımı için incelenen Durbin-Watson ve Baltagi-Wu LBI değerleri ise modellerde otokorelasyonun varlığını göstermektedir.

Modellerde birimler arası korelasyon araştırmasında Breush-Pagan LM, Pesaran, Friedman ve Frees testleri kullanılmıştır. Testler sonucunda, modellerde birimler arası korelasyon varlığı tespit edilmiştir.

Varsayım testlerinden elde edilen bulgulara göre çalışmada geliştirilen her iki modelde de çoklu doğrusal bağlantı probleminin olmadığı, heteroskedastisite, otokorelasyon ve birimler arası korelasyonun varlığı tespit edilmiştir.

Varsayım testlerinden elde edilen bulgular doğrultusunda birinci modelin (Model 1.1) tahmininden elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmaktadır.

Tablo 5: Birinci Modele İlişkin Bulgular

Sabit Etkiler			Tesadüfi Etkiler		Driscoll-Kraay	
Değişkenler	Katsayı	t testi	Katsayı	z testi	Katsayı	t testi
BKE	0.0629** (0.0246)	2.55	0.1245* (0.0242)	5.14	0.0629** (0.0260)	2.42
LNNAKDI	0.2195* (0.0025)	86.06	0.2199* (0.0026)	83.44	0.2195* (0.0204)	10.75
Sabit Terim	13.8307* (0.0237)	581.18	13.8270 (0.0811)*	170.43	13.8307* (0.1860)	74.34
R² =	0.8675		0.4697		0.8675	
Gözlem Sayısı	1.215		Grup Sayısı	81		
F testi	3704.82*		Wald Testi	6984.70*	F testi	92.47*
Hausman Testi	chi2(2)79.10*		Dirençli Hausman Testi	chi2(2) 10.26*		

Not1:* ve**sırasıyla %1 ve %5 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

Not2:Parantez içi değerler standart hataları göstermektedir.

Tablo 5'te Model 1.1'in sabit etkiler, tesadüfi etkiler ve Driscoll-Kraay tahmincilerinden elde edilen bulguları yer almaktadır. Ayrıca modelin tahminci yaklaşımını tespit etmek üzere Hausman ve dirençli Hausman testi sonuçları yer almaktadır. Model kapsamında tespit edilen heteroskedastisite, otokorelasyon ve birimler arası korelasyonun varlığından dolayı dirençli Hausman testinden elde edilen bulgular incelenmiştir. Dirençli Hausman testinden elde edilen bulgular modelin tahmininde

sabit etkiler yaklaşımının uygun olduğuna işaret etmiştir. Dolayısıyla sabit etkiler yaklaşımıyla Driscoll-Kraay tahmincisinin uygunluğuna karar verilmiştir. Sabit etkiler yaklaşımıyla Driscoll - Kraay tahmincisi bulgularına göre modelin anlamlılığını gösteren F testi bulguları modelin genel olarak anlamlılığını göstermektedir. 1.215 olan gözlem sayısı çalışmanın veri setinin dengeli panelden oluştuğu ve modelin tahmininde tüm verilerin kullanıldığını göstermektedir. Parametre bulgularına göre, BKE değişkeni LNBUYUME₁'i istatistiksel olarak %5 düzeyinde anlamlı ve pozitif yönde etkilemektedir. Modeldeki LNNAKDI değişkeni de LNBUYUME₁'yi istatistiksel olarak %1 düzeyinde anlamlı olarak etkilemektedir. Modelin tahmininden elde edilen R² değeri bulguları ise modelin açıklayıcılık düzeyinin %86. 7 olduğunu göstermektedir. İkinci modelin (Model 2.1) tahmininden elde edilen bulgular Tablo 6'da sunulmaktadır.

Tablo 6: İkinci Modele İlişkin Bulgular

Değişkenler	Sabit Etkiler		Tesadüfi Etkiler		Driscoll-Kraay	
	Katsayı	t testi	Katsayı	z testti	Katsayı	t testi
BKE	0.0613 (0.0648)	0.95	-0.0839* (0.0196)	-4.27	0.0613*** (0.0305)	2.01
LNNAKDI	0.8860* (0.0067)	132.16	0.8790* (0.0067)	129.97	0.8860* (0.0974)	9.09
Sabit Terim	2.061255*	0.0625	2.1255* (0.0659)	32.21	2.0612** (0.9039)	
R ²	0.9391		0.8911		0.9391	
Gözlem Sayısı	1215		Grup Sayısı	81	1215	
F testi	8733.09*		Wald Testi	16943.27*	F testi	54.03*
Hausman Testi	chi2(2) = 48.59*		Direncili Hausman Testi		chi2(2)=7.15**	

Not1: * ** ve ***sırasıyla %1, %5 ve %10 düzeyinde anlamlılığı göstermektedir.

Not2:Parantez içi değerler standart hataları göstermektedir.

Tablo 6'da Model 2. 1'in sabit etkiler, tesadüfi etkiler ve Driscoll-Kraay tahmincisinin elde edilen bulgular yer almaktadır. Modelde tespit edilen heteroskedastisite, otokorelasyon ve birimler arası korelasyon problemleri doğrultusunda tahminci yaklaşımının tespit edilmesinde klasik Hausman testi yerine direncili Hausman testi bulguları dikkate alınmıştır. Dolayısıyla modelin tahmininde sabit etkiler yaklaşımının uygunluğuna karar verilmiştir. Böylelikle modelin tahmininde sabit etkiler yaklaşımıyla Driscoll-Kraay tahmincisi kullanılmıştır. Modelinde tahmininden elde edilen F testi bulguları modelin %1 anlamlılık düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir. Ayrıca gözlem sayısının 1215 ve grup sayısının 81 olması verilerde kayıp olmadığına ve tüm gözlemlerin analize dâhil edildiğini göstermektedir. Parametre bulgularına göre BKE değişkeni LNBUYUME₂'yi istatistiksel olarak %10 düzeyinde anlamlı ve pozitif yönde etkilemektedir. Modelde kontrol değişkeni olan LNNAKDI' nin istatistiksel olarak LNBUYUME₂'yi %1 anlamlılık düzeyinde anlamlı ve pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Modelin açıklayıcılık düzeyini ifade eden R² değeri ise %93. 9 olarak hesaplanmıştır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, iller bazında bireysel kredilerin ekonomik büyümeye etkisi araştırılmıştır. 2009-2023 döneminin ele alındığı çalışmada Türkiye'nin 81 ili incelenmiştir. Başka bir ifadeyle bankacılık sektörü tarafından iller bazında sunulan bireysel bankacılık kredilerinin illerin ekonomik büyümesine olan etkisi araştırılmıştır. Bu kapsamda çalışmada taşıt kredileri, konut kredileri, kredili mevduat hesabı, diğer tüketici kredileri ve bireysel kredi kartlarına ilişkin veriler kullanılmıştır. İlgili veriler temel bileşenler analizi ile tek bir endeks verisine dönüştürülerek bireysel bankacılık kredi endeksi elde edilmiştir. Elde edilen endeks verileri bireysel kredileri temsil etmek üzere geliştirilen panel veri modellerinde bağımsız değişken olarak kullanılmıştır. Bununla birlikte ekonomik büyümeyi temsilen kişi başına gayrisafi yurtiçi hâsıla ve gayrisafi yurtiçi hâsıla verileri ise modellerde bağımlı değişken olarak kullanılmıştır. Ayrıca, kişi başına düşen nakdi krediler de modellerde ortak kontrol değişkeni olarak ele alınmıştır. Kredilere ilişkin veriler Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'ndan; kişi başına gayrisafi yurtiçi hâsıla ve gayrisafi yurtiçi hâsıla verileri ise Türkiye İstatistik Kurumu'ndan elde edilmiştir.

Panel veri analizinin kullanıldığı çalışmada, ampirik analizden elde edilen bulgular iller düzeyinde geliştirilen bireysel bankacılık kredi endeksinin gayrisafi yurtiçi hâsıla ve kişi başına düşen

gayrisafi yurtiçi hasılayı olumlu yönde etkilediğine ilişkindir. Diğer bir ifadeyle bireysel bankacılık kredi endeksinin artışı gayrisafi yurtiçi hâsıla ve kişi başına düşen gayrisafi yurtiçi hasılayı arttırmaktadır. Dolayısıyla elde edilen bulgular Türkiye’de bankacılık sektörü tarafından sunulan bireysel kredi türlerinin illerin ekonomik büyümesine olumlu katkı sunduğuna işaret etmektedir. Analiz sonucunda elde edilen bulgular, Türkiye’de iller düzeyindeki ekonomik büyüme için kredilerin önemine işaret etmektedir. Buna göre, bankacılık sektörünün finansman desteği sağlamadaki en önemli aracı olan kredilerin özellikle hanehalkı açısından iller düzeyinde de incelenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, bankaların kredi politikaları belirlerken illerin sosyo-ekonomik düzeylerini dikkate almaları önerilmektedir. Ayrıca özellikle hanehalkı düzeyinde illerin farklı kredi ihtiyaçlarının analiz edilmesi ve bu ihtiyaçlar doğrultusunda kredi imkânlarının sunulması önerilebilir. Bununla birlikte bankaların illerin ihtiyaçlarına göre kredi ürünlerin maliyetlerini azaltarak, krediye erişimi kolaylaştırması ve ürünlerini çeşitlendirmesi önerilmektedir. Hanehalkının ihtiyacına yönelik kredilerin sunulması kaynakların etkin dağılımına olanak sağlayarak, ekonomik büyüme performansının hızlanmasını mümkün kılabilir.

Literatürde tartışılan krediler ve ekonomik büyüme ilişkisi bu çalışmada Türkiye’de iller düzeyinde ele alınmış ve literatürde yer alan ulusal ve uluslararası düzeydeki çalışmalar ile benzer bulgular elde edilmiştir (Duican ve Popa, 2015; Göçer vd.,2015; Şahin ve Durmuş, 2019). Buna karşın Angeles (2015) ise 34 ülke kapsamında firma ve hanehalkı kredileri için yaptığı çalışmada, firma kredilerinin ekonomik büyümeyi pozitif yönde, hanehalkı kredilerinin ise negatif yönde etkilediğini tespit etmiştir. Bununla birlikte hanehalkı kredilerinin düzeyinin kriz olasılığı için belirleyici unsur olduğunu ortaya koymuştur. ASEAN ülkeleri için yaptığı çalışmada da Bui (2020), kredi-büyüme ilişkisinin doğrusal olmadığını, ters U şeklinde olduğunu saptamıştır. Buna göre, kredilerin belli bir noktaya kadar büyümeyi arttırdığını, ancak optimal eşiğin aşılması durumunda büyümeyi azalttığını tespit etmiştir. Leitão (2012) de, 27 Avrupa Birliği ülkesi için yaptığı çalışmada dinamik panel veri analizi ile kredi-büyüme ilişkisinin negatif yönde olduğunu tespit etmiştir.

Gelecek çalışmalarda, bankalar tarafından sunulan farklı kredi türleri incelenebilir. Ayrıca il bazında yapılacak araştırmalar için farklı ekonomik değişkenler ile bankacılık sektörünün ilişkisi araştırılabilir. Bununla birlikte kredi- ekonomik büyüme ilişkisi farklı ülkeler için ele alınabilir ve Türkiye için karşılaştırmalı analizi yapılabilir.

Etik Beyan: Bu çalışmada “Etik Kurul” izini alınmasını gerektiren bir yöntem kullanılmamıştır.

Ethics Statement: In this study, no method requiring the permission of the “Ethics Committee” was used.

KAYNAKÇA

- Akpınar, S., ve Kara, M. (2021). Bankacılık sektörü kredileri ve ekonomik büyüme ilişkisi: Türkiye örneği. ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi, 8(18), 66–83.
- Angeles, L. (2015). Credit expansion and the economy. *Applied Economics Letters*, 22(13), 1064–1072. <https://doi.org/10.1080/13504851.2014.1000515>
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDKK). (2025, Şubat 8). FinTürk – Coğrafi dağılımı. Erişim adresi <https://www.bddk.org.tr/bultenfinturk>
- Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu. (2025, Nisan 13).Türk bankacılık sektörü temel göstergeleri. Erişim adresi <https://www.bddk.org.tr/Veri/EkGetir/8?ekId=404>
- Banu, I. M. (2013). The impact of credit on economic growth in the global crisis context. *Procedia Economics and Finance*, 6, 25–30. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(13\)00109-3](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(13)00109-3)
- Barlas, B., ve Özkul, G. (2023). Kredi ivmesi ve kredi değişkenleri açısından faktör kredileri ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 14(39), 1003-1029. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.1219224>

- Belinga, T., Zhou, J., Doumbe Doumbe, E., Gahe, Z. S. Y., ve Koffi, Y. S. L. (2016). Causality relationship between bank credit and economic growth: Evidence from a time series analysis on a Vector Error Correction Model in Cameroon. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 235, 664–671. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.11.061>
- Bui, T. N. (2020). Domestic credit and economic growth in ASEAN countries: A nonlinear approach. *International Transaction Journal of Engineering, Management, & Applied Sciences & Technologies*, 11(2), 1–13. <https://doi.org/10.14456/ITJEMAST.2020.34>
- Bülbül, Ş., ve Durgun Kaygısız, A., (2024). Ekonomik büyümeyi etkileyen faktörler üzerine bir inceleme. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 16 (1), 57-76. <https://doi.org/10.55827/ebd.1311945>.
- Ceylan, S., ve Durkaya, M. (2010). Türkiye’de kredi kullanımı-ekonomik büyüme ilişkisi: Mekânsal ekonometrik bir uygulama. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24(2), 21–35.
- Coşkun, H., ve Kandemir Kuloğlu, B. (2022). Türkiye’de banka kredilerinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisi. *Uluslararası Ekonomi, İşletme ve Politika Dergisi*, 6(1), 44-58. <https://doi.org/10.29216/ueip.1076973>
- Çelik, İ. E., ve Kayacan, M. (2023). Banka kredi hacmi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki: Doğrusal olmayan eştümleşme analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 22 (88), 1520 - 1532. <https://doi.org/10.17755/esosder.1259784>
- Çonkar, M. K., Canbaz, M. F., ve Arifoğlu, A. (2018). Mevduat ve katılım bankaları kredilerinin ekonomik büyüme ile ilişkisi: Ekonometrik bir analiz. *AKÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(1), 1–11.
- Demirci, N.S. (2017). Türkiye’de ölçek bazında KOBİ kredileri ve ekonomik büyüme ilişkisi: Eşbütünleşme ve nedensellik analizi (2006-2016). *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 113-128. <https://doi.org/10.18037/ausbd.550777>
- Duican, E. R., ve Popa, A. (2015). The implications of credit activity on economic growth in Romania. *Procedia Economics and Finance*, 30, 195–201. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)01286-1](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)01286-1)
- Güney, P. Ö., ve Turgut, K. (2020). Banka kredi hacmi ile iktisadi büyüme arasındaki ilişki: Türkiye örneği. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(21), 353-386. <https://doi.org/10.36543/kauibfd.2020.017>
- Göçer, İ., Mercan, M., ve Bölükbaş, M. (2015). Bankacılık sektörü kredilerinin istihdam ve ekonomik büyüme üzerindeki etkileri: Türkiye ekonomisi için çoklu yapısal kırılmalı eş bütünlüşme analizi. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 33(2), 65-84.
- Hasanov, F., ve Huseynov, F. (2013). Bank credits and non-oil economic growth: Evidence from Azerbaijan. *International Review of Economics and Finance*, 27, 597–610. <https://doi.org/10.1016/j.iref.2013.02.005>
- Ho, S.-H., ve Saadaoui, J. (2022). Bank credit and economic growth: A dynamic threshold panel model for ASEAN countries. *International Economics*, 170, 115–128. <https://doi.org/10.1016/j.inteco.2022.03.001>
- Hung, F.-S., ve Cothren, R. (2002). Credit market development and economic growth. *Journal of Economics and Business*, 54(3), 219–237. [https://doi.org/10.1016/S0148-6195\(01\)00063-7](https://doi.org/10.1016/S0148-6195(01)00063-7)
- Kalkavan, H., Eti, S., ve Yüksel, S. (2020). Türkiye’deki bankacılık sektörü, sanayi gelişimi ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin VAR analizi ile incelenmesi. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 12 (22), 56-74. <https://doi.org/10.20990/kilisiibfakademik.603234>
- Karahan, Ö., Yılgor, M., ve Özekin, A. A. (2018). Türkiye’de banka kredilerindeki genişleme ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 55(636), 25–36.

- Ketteni, E., ve Kottaridi, C. (2019). Credit market deregulation and economic growth: Further insights using a marginal integration approach. *Journal of Macroeconomics*, 62, 103115. <https://doi.org/10.1016/j.jmacro.2019.04.001>
- Kevser, M., alış, N., ve Sakarya, ř. (2022). The relations of financial inclusion, loans and economic growth: empirical research for Türkiye. *Hitit Journal of Social Sciences*, 15(2), 282-296. <https://doi.org/10.17218/hititsbd.1125713>
- Kılıç, M.(2018). Kredi hacminin ekonomik büyüme üzerine etkisi: Türkiye üzerine bir analiz. *Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal)*, 4(15), 1036–1043. [10.26449/sssj.491](https://doi.org/10.26449/sssj.491)
- Koç, S. (2015). Türkiye'deki bankaların sektörlerinde bazında kullandıkları krediler ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki: 1999-2011. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*,67, 135-153. <https://doi.org/10.25095/mufad.396585>
- Lay, S. H. (2020). Bank credit and economic growth: Short-run evidence from a dynamic threshold panel model. *Economics Letters*, 192, 109231, 1-3. <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2020.109231>
- Leitão, N. C. (2012). Bank credit and economic growth: A dynamic panel data analysis. *Economic Research Guardian*, 2(2), 256–267.
- Ramírez Guerra, E. A. (2017). The economic growth and the banking credit in Mexico: Granger causality and short-term effects, 2001Q1 – 2016Q4. *Economía Informa*, 406, 46-58. <https://doi.org/10.1016/j.ecin.2017.10.004>
- Samargandi, N., ve Kutun, A. M. (2016). Private credit spillovers and economic growth: Evidence from BRICS countries. *Journal of International Financial Markets, Institutions & Money*, 44, 56-84. <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2016.04.010>
- Sassi, S., ve Gasmi, A. (2014). The effect of enterprise and household credit on economic growth: New evidence from European Union countries. *Journal of Macroeconomics*, 39, 226–231. <https://doi.org/10.1016/j.jmacro.2013.12.001>
- Skott, P., ve Gómez-Ramírez, L. (2018). Credit constraints and economic growth in a dual economy. *Structural Change and Economic Dynamics*, 45, 64-76. <https://doi.org/10.1016/j.strueco.2018.02.003>
- şahin, D., ve Durmuş, S. (2019).Yapısal kırılmalı testlerle Türkiye’de bankacılık sektörü kredileri ve ekonomik büyüme ilişkisinin analizi.*Mali özüm Dergisi*, 29(151), 33–54.
- Tutar, F., ve Ünlüleblebici, Y. (2014). Türkiye’de KOBİ kredilerinin ekonomik büyümeye etkisi (2006–2011). *Global Journal of Economics and Business Studies*, 3(5), 1–14.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2025, şubat 8). İl Bazında Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, 2022. Erişim adresi <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Il-Bazinda-Gayrisafi-Yurt-Ici-Hasila-2022-45867>
- OECD/European Union/EC-JRC (2008), *Handbook on Constructing Composite Indicators: Methodology and User Guide*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264043466-en>.
- Vurur, N.S., ve Özen, E. (2013). Türkiye'de mevduat banka kredisi ve ekonomik büyüme ilişkisinin incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(3), 117 – 131.
- Yetiz, F., ve Ergin Ünal, A. (2021). Banka kredileri, para arzı ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki: Türkiye örneği. *OPUS – Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17 (3), 4487 – 4509, <https://doi.org/10.26466/opus.873635>
- Yılmaz, S. S., ve Işık, N. (2022). Katılım bankaları tarafından verilen kredi türleri ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki: Türkiye üzerine bir nedensellik analizi. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 8(1), 1–25.

Yüksel, S., ve Adalı, Z. (2017). Farklı kredi türlerinin ekonomik büyümeye olan etkisinin belirlenmesi: Toda Yamamoto analizi ile Türkiye üzerine bir uygulama. Politika, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 5(3), 1–21. <https://doi.org/10.30586/pek.319282>